

Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

10.2.2021

Aihe: E 160/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto EU:n merienergiastrategiasta
Aika: torstai 11.2.2021 klo 10.15
Kuultava: Suomen tuulivoimayhdistys ry
Asiantuntija: Toimitusjohtaja Anni Mikkonen

Suomen tuulivoimayhdistys ry (STY) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi valtioneuvoston selvityksestä, joka käsittelee komission tiedonantoa EU:n merienergiastrategiasta.

EU:n komission merienergiastrategiassa merituulivoimalla on merkittävä rooli. EU:n kunnianhimoinen tavoite on nostaa merituulivoiman teho nykyisestä 12 gigawatista 300 gigawattiin 2050 mennessä. Strategiassa huomio on muiden merialueiden ohella myös Itämerellä, jonne Suomenkin tulisi nyt kääntää katseensa.

Suomessa on kehitetty merituulivoimahankkeita jo useita vuosia, mutta rakennettu vasta yksi merituulipuisto Porin Tahkoluotoon. Suomessa on erittäin hyvät olosuhteet merituulivoiman tuottamiseen: matalahko vedensyvyys, Pohjanmerta matalampi suolapitoisuus ja maa-alueita tasaisemmat ja kovemmat tuulet. Merituulivoiman tuotantokustannusten laskun myötä Itämeri kiinnostaakin yhä useampaa toimijaa ja yrityksillä on kasvavaa halukkuutta uusien tuulivoimahankkeiden käynnistämiseen Suomen merialueilla. On kuitenkin hyvin epätodennäköistä, että merituulivoimahankkeita lähtisi rakentumaan Suomessa markkinaehtoisesti niin kauan, kun muilla mailla on tarjolla tai muissa maissa suunnitellaan otettavaksi käyttöön taloudellista tukea merituulivoimalle. **Valtioneuvoston tiedonannossa Suomen kannaksi esitetään tasapuolisten toimintaedellytysten tarjoamista eri markkinatoimijoille. Samalla korostetaan, että uudet investoinnit tulisi pyrkiä tekemään markkinaehtoisesti. Nämä kaksi tavoitetta eivät käytännössä kohtaa** tilanteessa, jossa esimerkiksi Puola on juuri ilmoittanut järjestävänsä merkittävälle merituulivoimakapasiteetille tuotantotuen kilpailutukset ja Ruotsi valmistelee sähköliityntäkustannusten kattamista yhteiskunnan varoista. Samaan aikaan **Suomessa Metsähallituksen tavoite tuottaa valtiolle voittoa on johtamassa siihen, että merituulivoimahankkeiden vuokratustannukset ovat nousemassa meillä kohtuuttoman korkeiksi**, kun verrataan vuokratasoa esimerkiksi Ruotsiin, jossa merialueista ei peritä vuokraa ollenkaan. Alueiden tulisi olla saatavilla kansainvälisesti

vertailukelpoisella vuokratasolla. Valtion merituulivoimasta saama tuotto kertyy investoinneista, työpaikoista ja verotuloista.

Kohtuuttomien vuokratustannusten lisäksi Metsähallituksen toiminta sekä hankekehittäjänä että monopoliasemassa olevana vuokranantajana vaikeuttaa merituulivoiman kehittämistä Suomessa. Metsähallitus on aiemmin toiminut vain vuokranantajana merituulivoimahankkeille. Rinteen / Marinin hallitusohjelman julkaisun jälkeen Metsähallitus on päättänyt laajentaa toimintaansa merituulivoiman hankekehitykseen. Valtion omistamilla maa-alueilla Metsähallitus kehittää yksin tuulivoimahankkeet, joihin se kilpailuttaa toimijat kaavoituksen loppuvaiheessa. Tämä hidastaa valtion maa-alueiden täysimääräistä käyttöä tuulivoimahankekehitykseen, mutta ei estä muita yrityksiä kehittämästä maatuulivoimahankkeita, sillä noin 70 % Suomen maa-alasta on yksityisten omistajien hallussa. Merialueella Metsähallituksella on täysi monopoliasema, eikä merituulivoimakäyttöön sopivia yksityisten omistamia vesialueita ole. Valtion omistama toimija on monopoliasemassaan hankekehittäjien kilpailija mutta myös vuokranantaja, mikä aiheuttaa ristiriidan. ***Tällä hetkellä vaikuttaa, että muiden toimijoiden on erittäin vaikea saada varattua merialueita Metsähallitukselta.*** Merituulivoimahankkeen kehittäminen vie vuosia ja monessa maakunnassa merituulivoima-alue on sisällytetty maakuntakaavaan vasta sen jälkeen, kun toiminnanharjoittaja on teettänyt alueelle ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA). Tällä hetkellä Metsähallitus ei anna varata merialueita hankekehitykseen, ellei aluetta ole jo merkitty maakuntakaavaan. Tämä linjaus aiheuttaa muna-kana-ongelman: Yksityisillä yhtiöillä ei ole intressiä teettää satoja tuhansia euroja maksavaa YVAa, eikä esittää alueita maakuntakaavaan, ellei yhtiöllä ole alueesta varaussopimusta. Toisaalta maakuntaliitolla ei ole välttämättä intressiä merkitä maakuntakaavoihin merituulivoima-alueita, ellei se saa yrityksiltä signaalia siitä, mikä olisi hyvä alue. Suomen merialuesuunnitelmassa on tunnistettu laajoja tuulivoimakäyttöön soveltuvia merialueita, jotka toivottavasti tullaan sisällyttämään myös maakuntakaavoihin. Yrityksillä olisi kuitenkin jo nyt halu varata näitä alueita ja käynnistää niissä YVA-menettely. ***Merituulivoiman edistämisen, oppimisen ja kustannustenlaskun näkökulmasta on tärkeää, että useilla eri toimijoilla on mahdollisuus tehdä hankekehitystä merialueilla.*** Merituulivoimahankkeen kehittäminen vie useita vuosia ja merituulivoimahankekehityksen jääminen vain yhden toimijan harteille hidastaisi merkittävistä merituulivoiman tehokasta käyttöönottoa.

Komission merienergiastrategiassa tuodaan esille, että jäsenvaltioiden tulisi sisällyttää uusiutuvan merienergian tavoitteita kansallisiin energia- ja ilmastosuunnitelmiinsa. Valtioneuvosto esittää, että Suomi ei kannattaisi komission esittämiä merialueittain tehtäviä sitoumuksia. ***STY pitää kuitenkin tärkeänä, että vuonna 2021 valmistuvissa kansallisessa***

energia- ja ilmastostrategiassa ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa (Kaisu) Suomelle asetetaan myös merienergian tavoitteet.

STY kannattaa valtioneuvoston esitystä siitä, että EU:ssa tulee tunnistaa arktinen merituulivoima kypsymisvaiheessa olevaksi merituulivoimateknologiaksi. EU:n merienergiastrategiassa arktinen merituulivoima on sivuutettu keskittyen kelluviin tuulivoimaloihin. Arktisille alueille on kuitenkin kehitetty vasta hyvin vähän merituulivoimaa – Porin Tahkoluodon ollessa ainoa arktisille alueille rakennettu merituulivoimapuisto – joten arktisen merituulivoiman sisältäminen kypsymisvaiheen teknologiaksi on erittäin perusteltua.

Suomen geopoliittinen sijainti huomioiden ***STY pitää hyvänä myös sitä, että Suomi kannattaa komission ja Euroopan puolustusviraston yhteistyötä, jolla pyritään parantamaan maanpuolustuksen ja uusiutuvan merienergian yhteensovittamista.*** Suomessa puolustusvoimat on ilmoittanut useaan otteeseen julkisesti, että se ei tule myöntämään positiivisia lausuntoja tuulivoimalle Ahvenanmaasta etelään tai itään. Suomen energiankulutuksesta 80 % painottuu Etelä-Suomeen. Suomen tuulivoimatuotannosta valtaosa taas sijoittuu Pohjanmaan maakuntiin (Pohjois-Pohjanmaalla on 35 % Suomeen asennetusta tuulivoimakapasiteetista). Samoin Ruotsissa valtaosa tuotannosta on pohjoisessa ja kulutuksesta etelässä. ***Sähkönsiirtoinfran rakentamisen minimoimiseksi ja tuotannon tasapainottamiseksi olisi tärkeää päästä suunnittelemaan tuulivoimatuotantoa myös lähelle kulutusta Etelä-Suomeen ja Suomenlahdelle. Tämä ei onnistu ilman puolustusvoimien toimintojen ja tuulivoiman nykyistä parempaa yhteensovittamista.***

Kunnioittaen,

Anni Mikkonen
Toimitusjohtaja
Suomen tuulivoimayhdistys ry